

## Psoriasis hastalarında alternatif tıp tedavisi yöntemlerinin araştırılması

### *Investigation of alternative treatment modalities in patients with psoriasis*

Mehmet ÖZEREN, İlknur KIVANÇ ALTUNAY, Adem KÖŞLÜ

Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dermatoloji Kliniği

#### ÖZET

**Amaç:** Bu çalışmada günlük polikliniğimizde sık karşılaştığımız psoriasis hastalarının alternatif tıp tedavi metotları hakkında bilgilerini ölçmek, hangi metotları kullandığını araştırmayı amaçladık.

**Materyal Metod:** Polikliniğimize müracaat eden psoriasis hastaları yaş, cinsiyet, hastalık süresi, hastalığın şiddeti dikkate alınmadan çalışmaya alındı ve her hasta için anket dolduruldu. Hastaların yaşı, cinsiyeti, adresi, telefon numaraları ve eğitim seviyeleri kaydedildi. Hastalara alternatif tıp tedavilerine dair bilgisi olup olmadığı, bu tedavileri kullanıp kullanmadığı, eğer kullandıysa hangi yöntemleri uyguladığı ve uyguladığı bu yöntemi hangi kaynaktan öğrendiği sorgulandı. Ayrıca hastanın uyguladığı alternatif tıp tedavisinden memnuniyeti soruldu.

**Bulgular:** 20'si erkek 30'u kadın toplam 50 hasta değerlendirildi. 30 hastanın alternatif tıp tedavileri hakkında bilgi sahibi olduğunu (%60), 18 hastanın bir veya birden fazla alternatif tıp tedavi metodu uyguladığını tespit edildi. 13 hastanın bitkisel tedavi, 3 hastanın balıklı göl tedavisi, 2 hastanın okutma, 2 hastanın da deniz tedavisi uyguladığı tespit edildi.

**Sonuç:** Biz çalışmamızda psoriasis'te alternatif tıp yöntemlerinin kullanılma düzeyini kıyaslayabildiğimiz diğer batı toplumlarına göre düşük bulduk. Bu durumun eğitim düzeyi ile paralel bir ilişkisi olduğunu gördük.

**Anahtar Kelimeler:** psoriasis, alternatif tıp tedavisi

#### SUMMARY

**Objective:** This study was designed to evaluate the alternative treatment methods in patients with psoriasis that is one of the most common disease in outpatient clinic

**Study Design:** All of the psoriasis patients that were applied to our outpatient clinic were evaluated. All patients completed a questionnaire form. The age, sex, telephone numbers and degree of education of all patients were recorded. We asked patients whether they knew any about alternative treatment methods in psoriasis.

**Results:** A total of 50 patients (30 women, 20 men) were included to the study. 30 of them (%60) had heard about alternative treatment methods of psoriasis and 18 of them had used at least one of those treatment methods. We detected that 13 of them had used herbal therapy, 3 of them Balıklı Lake bath, 2 of them had used spiritual therapy and 2 of them used see bath therapy.

**Conclusions:** We observed the use of alternative treatment methods in our country was lower than that in the west countries. We suggest that result is correlated with degree of education.

**Key Words:** Psoriasis, alternative treatment method

#### GİRİŞ

Birçoğu yüzyıllardır Doğu uygarlıklarında kullanılmakta olan ve modern tıp tarafından alternatif tıp (AT) olarak tanımlanan bu tedavi yöntemleri son yıllarda Avrupa ve Amerika'da

#### Yazışma Adresi:

Dr. Mehmet Özeren  
Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi  
Dermatoloji Kliniği  
Tel: 231 22 09/1271  
GSM: 0535 673 53 72  
E-mail: mehmeddd@hotmail.com  
Denizabdal mah. Gaspıralı İsmail sok. No:12/6  
Çapa Fatih

da giderek artan sıklıkta kullanım alanı bulmaktadır.

Alternatif tıp tedavileri herhangi bir ülke ya da kültürün olağan medikal uygulaması ya da sistemi dışında tedavi seçenekleri sunan, kesin olarak bilimsel temellere dayandırılmayan, faydaları bilimsel yöntemler ile gösterilemeyen tedavi yöntemlerine denir (1, 2).

Alternatif tıp tedavisi tüm dünyada artan bir sıklıkla kullanılmaktadır. Bu tedavi yöntemleri özellikle kronik hastalıklarda daha yoğun bir şekilde uygulanmaktadır (2, 3, 4).

Medikal tedaviler ile kür sağlanamaması, AT metotlarının yan etkiler bakımından daha güvenilir bulunması, medikal tedaviler için

ödenen paranın yüksek olması, iletişimin tüm dünya çapında çok daha kolay hale gelmesi, dünyanın herhangi bir yerinde kullanılan bir tedavi metoduna kolayca ulaşılabilmesi AT metotlarını giderek yaygınlaşmasının başlıca sebepleri arasındadır. Dermatolojinin akne, ekzema, ürtiker, verrüler ve psoriasis gibi bazı kronik ve sık görülen hastalıklarında da özellikle akupunktur, geleneksel Çin tıbbı, balneoterapi, bitkisel ilaçlar, aromaterapi gibi çeşitli alternatif tıp yöntemleri yaygın bir kullanım alanı bulmuştur (2). Psoriasis bir yandan yaşam boyu süren bir hastalık olması, diğer taraftan psikolojik olarak kişileri çok yoğun etkilemesi nedeniyle alternatif tıp yöntemlerinin belki de en sık kullanıldığı hastalıklardan biri olmuştur. Toplumun %1-2'sini etkileyen, yüz dahil derinin her bölgesini tutabilen psoriasis en sık genç erişkinlerde görülür. Hastalığın mevcut tedavi yöntemleri ile tamamen iyileştirilmesi henüz mümkün olmadığından hastalar değişik tedavi seçenekleri arama yoluna girmektedir (5).

#### Başlıca Alternatif Tıp Tedavisi Yöntemleri

**Geleneksel Çin Tıbbı:** Bitki kaynaklı maddelerin değişik oranda katılmasıyla hazırlanan karışımının oral, topikal ve enjektabl formlarda uygulandığı AT yöntemidir.

**Akupunktur:** Batırılan iğneler ile akupunktur noktalarının sitümlasyonu ile yapılan bir AT metodudur.

**Aromaterapi:** Bitkilerden elde edilen özel yağların genellikle masaj ile tatbikine dayanan AT metodudur.

**Otojenik tedavi:** Stresi kontrol etmek için hastanın kendi kendine yaptığı hipnozdur.

**Çiçek tedavisi (flower remedies):** Fiziksel ve emosyonel stresi azaltmak için kullanılan teropatik bitki infüzyonudur.

**Vücut-akıl tedavisi:** Hastalıkların mental emosyonel durumlarına önem veren tedavi yaklaşımıdır.

**Vücut çalışması (bodywork):** Sağlığı düzeltmek için manüel, manüplatif ve dokunma tekniklerini kullanan AT metodudur.

**Şelasyon tedavisi:** EDTA, vitamin ve minerallerin intravenöz kullanılmasına dayanan AT metodudur.

**Kolon tedavisi:** Kalın bağırsağın genellikle su ile yıkanması ile toksinlerin uzaklaştırılması ve bağırsak hareketini sağlayan AT metodudur.

**Diet:** Çeşitli yiyeceklerin eliminasyonu ile gerçekleştirilen tedavi metodudur.

**Bitki tedavisi (herbalism):** Bitki kökenli ilaçların, hastalıktan korunma ve tedavisinde kullanılmasına dayanan AT metodudur. Her kültürün kendine ait bir sistemi mevcuttur. Ayurveda (Hindistan), Kambo (Japon), Geleneksel Çin tıbbı.

**Homeopati:** Benzeri tedavi prensibine dayanarak çok düşük dilüsyonlarda ilacın kullanılması

**Hipnoz:** Zihinsel faaliyetleri kullanarak, hastanın etrafının farkında olmasını geçici olarak engeller ve istemsiz bir şekilde hastanın ruh halinde, bellek ve algılarında değişiklikler yapar.

**Masaj:** Fiziksel ve emosyonel durumu düzeltmek için kullanılan, el ile yapılan yumuşak dokunma, ovuşturma ve hafif vuruşlarla yapılan AT metodudur.

**Yüksek doz vitamin:** Yüksek doz vitamin kullanarak hastalıkları önleme ve tedavi etme yöntemidir.

**Nöral tedavi:** Lokal anestetik maddelerin genellikle otonom sinir sistemi ile ilişkili bazı noktalara enjekte edilmesi ile yapılan bir AT metodudur.

**Ortomoleküler tedavi:** Vitamin, mineral, aminoasit, hormonların ve metabolitlerin konsantrasyonunu düzenleme ile yapılan AT metodudur.

**Osteopati:** Sağlığın ve fonksiyonların düzelmesi için manüel olarak yapılan vertebra mobilizasyonu ve manipülasyonudur.

**Qi Gong:** Hayat enerjisi akımı ve dengeyi düzenlemeyi amaçlayan ve geleneksel Çin tıbbının bir parçasıdır.

**Tablo 1:** Hastaların tahsil durumu ve sayısı

Tahsil durumu	Hasta sayısı
Okula gitmemişler	6
İlkokul mezunları	22
Ortaokul veya lise mezunları	19
Üniversite mezunları	3

Refleksoloji: İç organlarla ilişkili olduğu düşünülen bazı noktalara el ile basınç uygulanmasıdır.

Shiatsu: Japon manüel masaj tekniğidir.

Manevi tedavi: İyileşme enerjisini Allaha alan tedavi metodudur.

Yoga: Hindistan'da uygulanan nefes kontrollü, meditasyon gibi hafif egzersizleri kullanan AT metodudur (6, 9).

## AMAÇ

Amacımız psoriasis hastalarının psoriasisteki alternatif tıp tedavileri hakkındaki bilgisi olup olmadığını öğrenmek, bu tedavilerden herhangi birini kullanıp kullanmadığını, uyguladığı bu tedaviden memnun kalıp kalmadığını ve bu tedaviyi nasıl öğrendiğini bilmektir.

## GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmamıza 2002 ve 2003 senesinde Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görülen psoriasis tanısı alan hastalar alındı. Yaş, cinsiyet, hastalık süresi, hastalığın şiddeti dikkate alınmadı. Her hasta için anket dolduruldu. Hastaların yaşı, cinsiyeti, adresi, telefon numaraları ve eğitim seviyeleri kayıt edildi. Hastalara alternatif tıp tedavilerine dair bilgisi olup olmadığı, kullanıp kullanmadığı, eğer kullandıysa hangi yöntemleri uyguladığı ve uyguladığı bu yöntemi hangi kaynaktan öğrendiği sorgulandı. Ayrıca hastanın uyguladığı alternatif tıp tedavisinden memnuniyeti soruldu. 18 yaşından küçük hastalar için annesi veya babasının bilgileri ile anket yapıldı. Çalışmamızdaki anketlerin bir

**Tablo 2:** Hastaların kullandığı alternatif tedaviler ve bunları kullanan hasta sayısı

Uygulanan tedavi	Hasta sayısı
Bitkisel tedavi	13
Balıkli Göl tedavisi	3
Okutma tedavisi	2
Deniz tedavisi	3

kısmı daha önceden görülen hastalara telefon ile ulaşılarak yapıldı.

## BULGULAR

Çalışmamıza 2002 ekim ve 2003 nisan tarihleri arasında 20'si erkek 30'u kadın toplam 50 hasta katıldı. Hastaların 6'sını hiç okula gitmeyenler, 22'sini ilkökul mezunu olanlar, 19'unu ortaokul veya lise mezunları ve 3'ünü üniversite mezunları oluşturuyordu (Tablo 1). Toplam 50 hastadan 30'u psoriasisteki alternatif tedaviler hakkında bilgileri olduğunu söyledi (%60). 50 hastanın 18'i (%36) alternatif tedavi metodlarından bir veya birden fazlasını uyguladıklarını ifade ettiler. 13 hasta bitkisel tedavi, 3 hasta balıklı göl tedavisi, 2 hasta okutma, 2 hasta deniz tedavisi uyguladılar. Bazı hastalar birden fazla tedavi uyguladılar (Tablo 2).

Alternatif tedavi uygulayan 18 hastanın 7'si (%38.8) uyguladıkları tedaviden memnun kaldıklarını ifade ettiler. Hastalara uyguladıkları tedaviyi nasıl ve nereden öğrendiklerini sordumuzda; 11 hasta kulaktan duyma, 3 hasta basınç yoluyla, 2 hasta kulaktan duyma ve basınç yolu ile, 1 hasta kulaktan duyma ve seminere katılarak ve bir hastada eczacı tavsiyesi ile öğrendiklerini ifade ettiler (Tablo 3).

## TARTIŞMA

Çok sayıda çalışma göz önüne alındığında tüm dermatolojik hastalıklarda %35'den %69'a kadar değişen oranlarda AT metodları kullanılmaktadır. Çalışmamıza katılan 50 hastanın 18'inde (%36) bir veya birden fazla AT metodu kullanılmış olduğunu tespit edildi. AT kullanan

**Tablo 3:** Alternatif tıp tedavisi uygulayan hastaların bu yöntemleri öğrendikleri kaynaklar

Bilgi kaynağı	Hasta sayısı
Kulaktan duyma	11
Basın	3
Kulaktan duyma ve basın	2
Kulaktan duyma ve seminer	1
Eczacı tavsiyesi	1

**Tablo 4:** Hastaların tahsil seviyesine göre alternatif tıp tedavileri hakkındaki bilgi düzeyi ve kullanım oranı

Tahsil seviyesi	Bilgisi olanlar		Uygulayanlar	
Okula gitmemişler	1	%16.6	1	%16.6
İlkokul mezunları	12	%54.5	8	%36.3
Ortaokul veya lise mezunları	15	%78.9	8	%44.4
Üniversite mezunları	1	%33.3	1	%33.3

**Tablo 5:** Hastaların cinsiyetine göre alternatif tıp tedavileri hakkındaki bilgi düzeyi ve kullanım oranı

Hasta sayısı	Bilgisi olanlar		Uygulayanlar	
20 erkek hasta	14	570	8	%40
30 kadın hasta	16	%53.3	10	%33.3

hastalarımızın %38.8'i tedavilerinden memnun kaldıklarını belirttiler. Amerika'da 317 hastanın katıldığı bir çalışmada hastaların %62'sinde alternatif tedavi kullanıldığı gösterilmiştir. Bu çalışmada hastaların %68'si kullandıkları AT metotlarından memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir (1). Jensen ve arkadaşları Norveç'te yaptığı bir çalışmada psoriasis hastalarının %42.5 da bir veya birden fazla AT metodu kullanıldığını bulmuştur (1, 6).

Clark ve arkadaşların 1998 senesinde North Carolina'da yaptıkları bir çalışmada psoriasis hastalarında kullanılan AT oranı % 69 bulmuştur (3).

Psoriastide kullanılan AT metotları ülkeden ülkeye, sosyokültürel yapıya bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. Ülkemizde en sık kul-

lanılan yöntemler; bitkisel tedaviler, balıklı göl tedavisi, okutma ve deniz tedavisidir. Amerika'da psoriasis hastalarının en sık kullandıkları AT'ler homeopati, healthy food preparation (sağlıklı yiyecek ürünleri) akupunktur ve bitkisel tedavilerdir (7).

Son zamanlarda bilgiye ulaşımın internet, radyo, televizyon gibi vasıtalar ile kolaylaşması; medikal tedavi ile şifanın mümkün olmaması ve medikal tedavilerin yüksek maliyetlerde olması sebebi ile psoriasis hastalarının AT yöntemleri kullanmasının en büyük sebeplerindedir. Günümüzde kullanılan bir çok AT ilaçları büyük bir ticari kapasiteye sahiptir. Bu amaçla çok yaygın şekilde ticari reklamlar yapılmakta ve bu sayede hastalar AT'ye dair ilaçları tanımakta ve kullanmaktadır. Yapılan çalışmalarda

AT kullanımı ile eğitim seviyesinin yüksekliği arasında doğru bir orantı tespit edilmiştir (2). Bunu eğitim seviyesinin artışı ile bilgiye ulaşabilmekteki kolaylığa bağlı olduğunu düşünüyoruz. Bizim çalışmamızda da üniversite mezunları (toplam üç hasta) çıkarıldığında benzer bir sonuç çıkarılabilir. Çalışmaya aldığımız hastaların eğitim seviyesinin düşüklüğü, dolayısı ile bilgiye ulaşabilmedeki yetersizliği çalışmamızda Batıda yapılan çalışmalardan daha düşük oranlar bulmamızın muhtemel sebebidir. AT kullanan hastalarımızın çoğunluğunun bu yöntemleri kulaktan duyma bilgiler ile öğrenmeleri bu fikrimizi desteklemektedir.

Çalışmamızda erkek hastaların psoriasisde AT'e ait bilgi düzeyi %70, AT uygulama oranı %40; kadınlarda ise bilgisi olanlar %53.3 ve uygulayanlar %33.3 bulundu. Amerika'da yapılan bir çalışmada kadınların erkeklerden daha fazla AT uyguladıkları gösterilmiştir (1). Erkek hastalarda AT kullanılmasının kadınlara göre daha yüksek olmasını, erkek hastalardaki eğitim seviyesinin daha yüksek olması ile izah edilebilir. Çalışmamıza katılan 20 erkek hastanın %45'i ilkokul, %45'i ortaokul lise, %10'u üniversite mezunuydu. 30 kadın hastanın %20'si okula gitmemiş, %43.3'ü ilkokul, %33.3'ü ortaokul lise mezunu, %3.3'ü üniversite mezunuydu.

1990'lı yıllardan itibaren AT kullanımı çok yüksek bir hızla artmaktadır. Yapılan tahminlerde Amerikan halkının %50'si AT kullanmaktadır (5). AT hakkında yeterince geniş kapsamlı çalışmaların olmaması, tedavideki başarıların sporadik vakalarda sınırlı kalması, bir çok tedavide yan etki profilinin belirlenmemiş olması bu tedavi metotları hakkında hem hastalarda hem de hekimlerde soru işaretleri uyandırmaktadır. Hastaların şikayetlerine yeni bir umut, doktorlar için ise çok bilinmeyenli bir problem olması bu konu hakkında araştırmacılar için yeni çalışma sahaları oluşturmaktadır.

Alternatif tedavi kullanan hastaların bir kısmı bu tedavi metotlarını daha zararsız buldukları için tercih etmektedirler. Yapılan çalışmalarda AT kapsamında kullanılan bazı ilaçlar

hem toksik olabildiği gibi, hastaların kullandığı ilaçlar ile etkileşebilirler. Alternatif tıp yöntemlerinden biri olan bitkisel ilaçlar ile modern tedavi birbirine zıt olarak sunulabilir bile, insan sağlığı söz konusu olduğunda bir bütünü ayrılmaz bir parçası olmaktadır. Bu gün kullanılan bir çok ilacın (hametan, madecassol, daflon, moon, revigen...) bitki kökenli olması buna bir örnektir. Modern ilaç kavramındaki en önemli nokta etken maddenin dozunun standardize edilmesidir, oysa ki bitkisel ilaçlarda bu mümkün olmamaktadır. Çünkü bitkilerin kimyasal bileşimleri iklim, toprak, mevsim, işlenme yöntemi, saklama koşulları ile büyük farklılıklar göstermektedir. Ayrıca bu maddeler üzerinde herhangi bir denetimin bulunmaması bunu daha da zorlaştırmaktadır.

1998 senesinde Amerika'da yayınlanan bir çalışmada alternatif tedavi uygulayan hekimlere yılda 600 milyon müracaat olmaktadır bu rakam ortodoks tedavisine baş vuran hasta sayısından daha yüksektir. Ülkemizde de AT'ye olan ilginin giderek arttığını düşünmekteyiz. Çalışmamızda her üç hastanın birinde AT kullanılmış olduğunu tespit ettik. Hekimler bu tedaviler hakkında yeterince bilgili değildirler, hastaları yönlendirme ve kendi kontrolü altında AT uygulama mümkün olmamaktadır. Bazı hastaların AT hakkındaki bilgileri hekimlerinden daha fazladır. Hekimlerin hasta sağlığı ile direkt olarak ilgilenmelerinden ve bu konuda tek yetkili kişi olmalarından dolayı AT konusunda daha bilgili olmaları gerekmektedir (10).

Sonuç olarak, biz çalışmamızda psoriasis'te alternatif tıp yöntemlerinin kullanılma düzeyini kıyaslayabildiğimiz diğer batı toplumlarına göre düşük bulduk. Bu durumun eğitim düzeyi ile paralel bir ilişkisi olduğunu gördük.

Bir taraftan batıdan gelen etkilerin artması, öte yandan kitle iletişim araçları ile giderek artan yoğun ilişki ve bu tedavilerle ruhsal etkilerin daha güçlü olması nedeni ile yakın bir gelecekte olasılıkla bu tedavileri talep eden psoriasisli hastaların sayısı artacaktır.

## KAYNAKLAR

1. Fleischer AB, Feldman SR, Reboussin DM, et al: Alternative therapies commonly used within a population of patients with psoriasis. *Cutis*, 3: 216-220, 1996
2. Oumeis OY: The philosophical, cultural, and historical aspect of complementary, alternative, unconventional, and integrative medicine in the old world. *Arch Dermatol*, 134:1373-86, 1998
3. Tausk FA: Alternative medicine. *Arch Dermatol*, 134: 1442-45, 1998
4. Kitai E, Vinker S, Abraham S, et al: use of complementary and alternative medicine among primary care patients. *Family Practice*, 15: 411-14, 1998
5. Tüzün Y, Katoğyan A, Aydemir EH, Baransü O: Psoriasis ve benzeri dermatozlar, *Dermatoloji*, 2. Baskı, Nobel Tıp kitapevi, İstanbul, 1994, 315-38
6. Ernst E: The use of complementary therapies by dermatological patients: a systematic review. *British journal of dermatology*, 142: 857-861, 2000
7. Guyette JR, Rygwelski JM: complementary and alternative medicine: therapies for common dermatologic conditions: atopic dermatitis, psoriasis and acne. *clinic in Family practice*, 4: 190-199, 2002
8. Nelder KH: Complementary and Alternative Medicine. Department of dermatology, Texas Tech University ealty Sciences Center
9. Koo J, Arain S: Traditional Chinese medicine for the Treatment of Dermatologic Disorders. *Arch dermatol*, 134: 1388-1393, 1998
10. Yeşilada E: Hekim alternatif Tedavi ve modern Tıp. *sted*, 6: 223, 2002